

IRMA ŠIDIŠKIENĖ

VESTUVIŲ APEIGŲ VERTINIMAS
LIETUVIŠKUOSE INTERNETO FORUMUOSE:
TAPATUMŲ IDENTIFIKAVIMAS

XXI a. įvairi informacija ne tik lengvai randama internete per paieškų sistemas, bet ir laisvai sklinda dalijantis tiesioginės aplinkos patirtimi tarpusavyje, išsakant įvairias nuomones. Virtualioje erdvėje nuolat susikuria ir sukuriama vis nauji diskursai¹, taip atsiranda naujas įvairių dalykų suvokimas, kuris pritaikomas tikrovėje. Greta kitų dalykų internete nesunkiai randami ir vestuvių apeigų scenarijai, jų interpretacijos, komentarai – savitas informacinis šaltinis. Svarbu pažvelgti į šį šaltinį ir išsiaiškinti, kaip lietuviškas vestuvių tradicijas ir naujoves įvardija ir taiko forumų dalyvės(-ai), t. y. kaip dabar yra suvokiamos ir kuriamos apeigos, ir ką šis suvokimas atskleidžia.

Internetinių forumų tekstai leidžia pamatyti, kaip kuriamos reikšmės ir kaip jomis mainomasi, t. y. kaip konstruojamos kultūros sistemos, atskleidžiančios žmonių socialinius santykius, kaip išlaikomas ir modifikuojamas tapatumas pasirenkant kultūrinės realijas. Tyrimas parodė, kad forumuose informaciją apie vestuves žmonės renkasi pagal savo suvokimą ir pasirenka tokius simbolinius veiksmus, kurie priimtini jų situacijai, dažniausiai priklausomai nuo santykių šeimoje. Vis dažniau forumo dalyviai tradicijas vertina pagal jų reikšmes, perima tas, kurios mano esančios reikšmingos jų gyvenime, realiai atitinka jų nuostatas.

IVADAS

Apeigos yra ir kultūros dalis, ir socialinis reiškiny, per jas bendruomenėms pavyksta įveikti, suderinti įvairius žmogaus gyvenimo poky-

¹ Diskursas suprantamas kaip verbalinio proceso rezultatas – tekstas, kuriame išplėstai išreiškta mintis apie kurį nors dalyką.

čius. Catherine Bell teigimu, daugelis apeigų tyrimų rodo, kad apeigos nėra nekintančios tradicijos esmė. Atvirkščiai, kai kurie antropologai dabar apeigas suvokia kaip pastovumo ir kaitos tarpininką ir perimant kai kuriuos pokyčius, ir išlaikant kultūros tęstinumo jausmą². Vestuvių apeigos bendruomenėje, artimųjų rate rodo, kaip žmogus perima ir kuria vertybes savo aplinkoje, kokie joje susiklostę socialiniai santykiai, kaip konstruojasi tapatumai. Pažymėtina, jog apeigos ne tik padeda perimti (priimti) žmogaus gyvenimo pasikeitimus, bet ir pačios keičiasi priklausomai nuo aplinkos, žmogaus sąmonės. Kaimo kultūroje XIX a. pab. – XX a. pirmoje pusėje vestuvės buvo viena iš žmogaus gyvenimo ciklo perėjimo apeigų, kuomet jaunųjų artimieji, bendruomenė padėdavo jauniems pereiti iš vieno statuso į kitą, išleisdavo iš vienos šeimos, bendruomenės ir priimdavo į kitą. Šios vestuvių apeigos tyrinėtojų vadinamos tradicinėmis. Keičiantis socialiniams ir kultūriniais santykiams, keičiasi ir apeigos, kurios, Lietuvos tyrinėtojų manymu, buvo sparčiai benykstančios³. XXI a. pr. lietuvių vestuvių apeigos neišnyko, nors ir pakito. Bene ryškiausias pokytis yra tas, kad vestuves organizuoja patys jaunieji (kartu su tėvais ar atskirai), o ne artimieji ir bendruomenė. Jaunieji keičia senas tradicijas taip, kad jos tampa reikšmingomis jiems⁴. Tokių apeigų kitimą, transformacijas galima atskleisti panagrinėjus jaunųjų požiūrius. Todėl analizuosime interneto forumų tekstus, iš kurių matyti, kaip jų dalyviai galvoja apie lietuvių vestuvių tradicines apeigas ir naujas praktikas, siekdami nustatyti tapatumo konstravimą. Tyrimas atliktas netiesioginio stebėjimo (slapčia)⁵ būdu, stebint forumus 2009 m. vasario, balandžio ir rugpjūčio mėnesiais. Šiuo atveju buvo skaitomi interneto forumuose esantys tekstai apie vestuvių apeigas ir netiesiogiai stebima, kaip forumo dalyviai kelia mintis, koks minčių diapazonas, kar-

² Catherine Bell, *Ritual. Perspectives and Dimensions*, New York, Oxford: Oxford University Press, 1997, p. 251.

³ Plačiau istoriografiją žr.: Irma Šidiškienė, „Simboliniai veiksmai lietuvių XIX a. II pusės – XX a. I pusės vestuvių apeigose. Kartografinis tyrimas“, *Lietuvos etnologija: socialinės antropologijos ir etnologijos studijos*, 2003, nr. 3(12), p. 36–37.

⁴ Tamara Snizek, „Is it our day or the Bride's Day? The Division of Wedding Labor and Its Meaning for Couples“, *Qualitative Sociology*, 2005, vol. 28, nr. 3, p. 232 (cituoja Giddens 1990).

⁵ *Angl.* unobtrusive observation (lurking): Angela Corsa Garcia, Alecea I. Standlee, Jennifer Bechkoff, Yan Cui, „Ethnographic Approaches to the Internet and Computer-Mediated Communication“, *Journal of Contemporary Ethnography*, 2009, nr. (38) 1, p. 58.

tu nustatomi išryškėję akcentai, aktualijos. Ieškodama duomenų tyrimui pirmiausia ieškojau konkrečios informacijos apie vestuvių apeigas, kurią lyginu su paskutiniųjų dešimtmečių vestuvių apeigų etnologiniais savo ir kitų autorių tyrimais.

Žiniatinklio įvairovė leidžia žmonėms nevaržomai ir įvairiomis formomis įsitraukti į jiems rūpimos tematikos diskursus – naršant, skaitant, rašant, tiesiogiai ar „neakivaizdžiai“ diskutuojant – ir (lengvai) rasti sprendimą, kaip jiems elgtis vienu ar kitu atveju realiame gyvenime. Minčių sklaida internete leidžia fiksuoti dalykus, kurie labiausiai rūpi ir yra vertingi, prasmingi suinteresuotiesiems. Diskusijų dalyvių komunikacija ir kita forumuose kaupiama informacija padeda informacijos ieškantiems skaitytojams praktiškai ir emociškai pa(si)rengti vestuvėms. Mane pirmiausia domino tie forumai lietuvių kalba, kuriuose tiesiogiai ir sąmoningai skleidžiama informacija apie vedybų tradicijas, naujoves ir problemas. Bene išsamiausia informacija rasta forume, esančiame portale „*supermama.lt*. Interneto klubas tėvams“⁶ (toliau – *supermama.lt*). Peržvelgta ir svetainės *vestuves.lt*⁷ straipsnių komentarai, reikšmingai papildę *supermama.lt* forumo medžiagą.

Sprendžiant iš pasisakymų, šios tematikos forumuose dalyvauja daugiausia moterys (merginos) iš įvairių Lietuvos miestų ir miestelių, taip pat ir išvykusios į Angliją, Airiją, JAV, matyt, ir kitur. Tai moterys, kurios jau kėlė vestuves, dalyvavo kitų arba dar ruošiasi kelti. Etnografinių lauko tyrimų metu teko kalbėtis su pateikėjomis, besinaudojančiomis internetu arba dalyvaujančiomis forumuose. Vienos jų sakėsi skaitančios viską, ką randa ir atsirenka tai, kas joms atrodo priimtina. Kitos aktyviai dalyvauja pasisakydamos forumuose, patardamos jaunesnėms moterims ar merginoms. Forumuose nemažai pasakojama apie patirtus vestuvėse išpūdžius,

⁶ Daugiausia informacijos imta iš temų: Mergvakaris (86 replikos), Vyro bernvakaris: ar neramina? (109), Kokios Jūsų vestuvės? (71), Kaip švenčiau savo vestuves! (79), Stalo išpirkimas (18), Nuomonė apie savo vestuves (5), Santuoka iš meilės (486), nuotaka dovanoja dovanas (3), Vestuvės penktadienį (157), Svajonių vestuvės (169), Vestuvių scenarijai I-VIII (po 598), Vestuvių tradicijos (72), Lietuviškų vestuvių įpatumai ir papročiai, apie vestuves nerimtai (39).

<http://www.supermama.lt/forumas/lofiversion/index.php/f46.html> (visi žiūrėti 2009 m. vasarį, balandį)

⁷ <http://www.vestuves.lt/vestuviu-planavimas/papročiai-ir-tradicijos/> (žiūrėti 2009 m. vasarį)

išsakomos nuomonės apie tradicijas, naujoves. Beveik kiekviena išsakyta nuomonė suranda tiek šalininkų, tiek priešininkų.

Siekama išanalizuoti interneto forumuose išskylančią vestuvių apeigų problematiką, netiesiogiai stebint individų elgseną ir mąstymą forumuose šiame kontekste ir pagal tai nustatyti: kaip vertinamos lietuvių vestuvių „tradicinės“ ir naujos apeigos; kaip jos koreliuoja su vestuvių kėlimu „sau“ ar „svečiams“. Vestuvių apeigų kaitos sampratos analizę straipsnyje pradėdu nuo mergvakario ir bernvakario apeigų suvokimo nagrinėjimo, o toliau pažvelgsiu į „tradicinių“ ir naujoviškų apeigų vertinimus.

NAUJAS AR TRANSFORMUOTAS: MERGVAKARIS, BERNVAKARIS

Tradicinėje Lietuvos kaimo kultūroje mergvakaris buvo kaimo bendruomenės jaunimo atsisveikinimas su jaunąja (jaunikiu), kai buvo puošiamos patalpos šventei, pinami vainikai ir nuotakos vainikėlis, šukuojami nuotakos plaukai bei prisegamas vainikėlis, ji apdovanojama, po to vykdavo šokiai⁸. Sovietmečiu liko patalpų tvarkymas, puošimas, vainikų pynimas ir pan. vestuvių išvakarėse, kuomet jaunesiems talkindavo jaunimas⁹. Toks susiejimas mergvakariu ar bernvakariu nebevadintas, nes nebemanyta, jog tai šventės dalis. Mano etnografinių lauko tyrimų, atliktų įvairiuose Lietuvos miesteliuose 2004–2008 m., duomenimis, lietuvės XX a. devintame–dešimtame dešimtmetyje mergvakarių sakėsi nedariusios „tokių, kaip dabar girdėjau, daro“, t. y. nešventė naujoviškai. Pateikėjų požiūriai į naujuosius mergvakarius yra tokie pat, kaip ir toliau pateiktieji forumuose, tik pastaruosiuose jie išsakomi laisviau, drąsiau. Internete yra daug pasakojimų, kaip rengiami šie naujoviški mergvakariai. *Supermama*. *It* forumo dalyvės dalijasi savo patirtimi, tariasi, kaip rengti mergvakarį: „Visokių žmonių yra... aš labai labai nenoriu striptizo... Kai organizuoji mergvakarį žinai kokia jaunoji yra ir ko norėtų (2008)“¹⁰. Aktualiausias

⁸ Angelė Vyšniauskaitė, „Vedybos“, in: *Angelė Vyšniauskaitė, Pertas Kalnius, Rasa Paukštytė, Lietuvių šeima ir papročiai*, Vilnius: Mintis, 1995, 305–310.

⁹ Irma Šidiškienė, „Kultūrinio tapatumo gairės. Simboliniai veiksmai vestuvėse“, in: *Rasa Paukštytė-Šaknienė, Vida Savoniakaitė, Žilvytis Šaknys, Irma Šidiškienė, Lietuvių etninė kultūra. Aukštaitijos papročiai*, 2007, Vilnius: LII leidykla, p. 129.

¹⁰ Tekstai cituojami nurodant skelbimo metus, be slapyvardžių. Kalba netaisyta, tik įvesti lietuviški rašmenys („š“, „ė“ ir t. t.), kad tekstas būtų lengviau skaitomas.

klausimas – naujoviškų, dažnai ekstremalių mergvakarių ir bernvakarių vertinimas. Vienoms jis yra labai priimtinas, įdomus ir vertas dėmesio, t. y. jos pasipasakoja, kokius žaidimus žaidžia, kokias atrakcijas, išbandymus atlieka būsima nuotaka, ką galėtų pritaikyti kitos ir pan. Nemaža dalis portalo *supermama.lt* forumo dalyvių pasakoja apie savo rengtus ar dalyvautus mergvakarius. Jų nuomone, „pasėdėti draugių būryje ir paplepėti galima bet kada, o tikras mergvakaris bus tik vienas, todėl jį atšvesti reikia kaip reikiant, kad prisiminimai liktų visam gyvenimui (2009)“.

Antai portalo *vestuves.lt* forume nuomonė apie mergvakario šventimą ne striptizo klube, kurią išsakė Vaiva iš salono „Pronupta“, sutikta pakankamai santūriai. Čia drąsiau, kategoriškiau pasisakoma už tai, kad mergvakarį reikia švesti taip, jog jis ilgai išliktų atmintyje. Forume dažniau pasakojama apie drąsius šventimus, jais didžiuojamasi ir netgi pasišaipoma iš nesugebėjusių surengti įdomios šventės. Peršasi išvada, kad šios merginos mergvakarį suvokia kaip dar vieną galimybę padaryti tai, ko nespėjai išbandyti netekėjusi: „gyvenam vieną kartą tai ir išbandykime nors per mergvakary savo viską kas įmanoma, ir neįmanoma, kad ir torto p..... kandimas, kas čia tokio????? tai ir yra ta šventė, kad šėliojama tik vieną kartą gyvenime, ir turi likti atmintij, tik į priekį panos!!!! kuo durniau tuo linksmiau pačioms!!!!!! (2008)“ (*vestuves.lt*). Pasirodo, mergvakaris švenčiamas kelis kartus: „Asmeniškai aš pati turėjau du mergvakarius, tiesiog mes tuokėmės rudenį civiline santuoka, o vasarą bažnyčioje. Abu mergvakariai buvo įsimintini ir abu buvo iki paryčių. Viename buvo striptizas (2006)“ (*vestuves.lt*).

Akivaizdu, kad internetu lengviausiai pasiekiamos ir platinamos naujovės. Žinoma, yra kitai švenčiančių mergvakarius. Joms, pavyzdžiui, kai kurioms portalo *supermama.lt* forumo dalyvėms, priešingai: „priimtiniausia būtų šiaip su mergytėm pasisėdėt, pasipliurpti... tokį alia pižamų vakarėlį apturėti (2008)“; „mano draugės žino, kad nepatinka man jokie striptizo ereliai ir tortai su vyriškais daikčiukais, [...] draugės pasakė, kad puikiai mane pažįsta ir nieko panašaus net neorganizuoja, pridūrė, kad mergvakaris bus be galo romantiškas (2008)“.

Dažnai forumo dalyvė ir pati nenori striptizo šokėjų, ir nepageidauja, kad jaunikis per bernvakarį kvailiotų, jas tai žeidžia. Kitoms merginoms ekstremalūs mergvakariai yra nepriimtini, kaip ir būsimųjų vyrų bernvakariai. Jos švenčia mergvakarius pagal savo įprastus pomėgius, dažnai romantiškai. Yra tokių, kurioms jau atsibodo naujovės: „man tai

tas amerikoniškas mergvakarių bernvakarių šampas nepatinka... limuzinas-klubas striptizas (2008)“. Jauniesiems maloniau prisiminti etišką mergvakarį ar bernvakarį, „nes nepavertė manęs pajuokos objektu, o linksmi atšventėm, prigalvojo man daug staigmenų ir dovanu, abu matėm vienas kito balius nuotraukas ir filmuotą medžiagą ir tik smagiai pasijuokiam žiūrėdami (2008)“. Kartais abu jaunieji kartu švenčia bernvakarį ir mergvakarį.

Taigi yra ir vienokių, ir kitokių mergvakarių šalininkų¹¹. Tai rodo, jog vis dažniau linkstama švęsti mergvakarį, nepriklausomai nuo jo pobūdžio. Kitas momentas, išryškėjęs tekstuose, – draugų santykis su jaunaisiais, t. y. kam draugai rengia mergvakarį (bernvakarį) – sau ar jauniesiems pamaloninti. Forumo dalyvės pasakoja apie pasitaikančius nesusipratimus, kai jaunoji nori paprasto ir ramaus mergvakario, o pamergės jį rengia tarsi sau: „Jaunoji nori a la amerikietiško „bridal shower“, kiek iš filmų esu mačiusi, tokio tipo mergvakaryje susirenka visos mot. lyties atstovės nuo mamos iki jauniausių draugių, apdovanoja dovaneles, būsima nuotaka visas išpakuoja, pasižiūri sumontuotą jos vaikystės filmą, pasėdi, paplepa ir viskas, išsiskirsto kas kur. *Taip norisi kažką pašėlusio, smagaus nuveikti* (2009).“

Kitos forumo dalyvės požiūriu, turi būti švenčiama „*kaip reikiant, kad prisiminimai liktų visam gyvenimui* (2009)“ (kurs. mano – I. Š.). Naujoviškų pramogų mėgėjai, jaunųjų draugai, šventimą taip pat supranta kaip pasilinksminimą: „Mes norėjome ramiai kartu su visais pabūti, bet draugai atrodo rengia baliuką sau, pagal savo norus, visiškai neatsižvelgdami į mūsų... o tos tipinės šventės jau įgrisusios, bet deja, be striptizų ir prisigėrimų (ir merg, ir bern) mūsikiškai net neįsivaizduoja kaip gali ši šventė atrodyti kitaip (2008).“

Nauja praktika, atėjusi iš kitų šalių, – mergvakariai ir bernvakariai, kurie kartais būna ekstremalūs¹², – forume populiarinama intensyviau, todėl labiau žinoma jaunimo. Akcentuojamas jaunystės paskutinė diena, šėliojimas. Taigi, trumpėjant tradiciniams mergvakariams (iš išvardytų

¹¹ Reiktų pabrėžti, jog šalininkų santūriai švęsti mergvakarį pastebėta mažiau, pavyzdžiui, prie temos „Mergvakaris“ yra tik 12% replikų, skirtų pastarojo pobūdžio mergvakariui.

¹² Rasa Račiūnaitė-Paužuolienė, „Globalizacijos įtaka lietuvių vestuvių papročiams: šiuolaikiniai mergvakariai ir bernvakariai“, *Liaudies kultūra*, 2009, nr. 2, p. 47.

pagrindinių keturių dalių likusi viena – patalpų puošimas, vainikų pynimas, o XXI a. pr. patalpos nuomojamos ir dažniausiai puošiamos floristų pagal užsakymą), šia proga rengiamo jaunimo susiejimo nebeliko. Tačiau per kitų tautų kultūrų mėgdžiojimą grįžo mergvakarių, bernvakarių pavadinimas ir jo šventimas su dovanojimais ir šėliojimais (vietoje anksčiau buvusių nuotakos apdovanojimo ir šokių). Sakyčiau, pasikeitė socialinės kultūrinės sąlygos, kartu ir vakarojimas, t. y. jaunimo linksminimosi ypatumai. Rasos Račiūnaitės-Paužuolienės teigimu, „šiuolaikiniuose mergvakariuose ir bernvakariuose aptinkamos asimiliacijos, kreolozacijos apraiškos bei modernios tapatybės paieškos“¹³. Pažymėtina, kad, viena vertus, tyrėjo požiūriu mergvakaris (bernvakaris) transformavosi į naują formą, kita vertus, forumo dalyvių jie traktuojami kaip nauja, iš kitų šalių perimta praktika. Šiuo atveju išryškėja, kad jaunimas tapatumą konstruoja kitų tautų kultūrinių elementų pagrindu. Manychiau, toks apeigų transformavimasis parodo, kad jos išliko svarbiomis žmogaus gyvenime.

(NE)TRADICINIŲ VESTUVIŲ APEIGŲ ĮVAIZDIS

Kiekvienas jaunasis (-oji), jų tėvai ar kiti dalyviai gali savaip suvokti vestuvių apeigas. Kaip rodo portalo *supermama.lt* tekstai, pirmiausia ieškoma sutarimo tarp jaunųjų, po to su tėvais. Forumo dalyvės dalijasi savo supratimu apie vestuves, svajonėmis apie tai, kokių norėtų vestuvių. Apytiksliai paskaičiavus pasisakymus, matyti, kad norėjusių švęsti vestuves su „tradicinėmis“ apeigomis yra beveik tiek pat, kiek ir norėjusių švęsti naujoviškai – pastarųjų yra šiek tiek daugiau¹⁴.

Išskirtinumas. Forumo dalyvės, įsivaizduodamos savo būsimas vestuves, siejo jas su uždarumu, intymumu, su vaizdiniais iš romantiškų filmų: „norėjau, kad mane vyras pamatytų tik bažnyčioje kaip rodo filmuose. Svajojau apie baltą suknelę (2004)“. Kitos svajoja švęsti gamtoje: „Va pagalvojau, būtų faina pastatyti gražioje vietoje (kopose prie jūros, sodyboje

¹³ *Ibid.*, p. 49.

¹⁴ Temoje „Kokios Jūsų vestuvės?“ ir „Kaip švenčiau savo vestuves!“ pasisakančių ar šventusių vestuves be „tradicinių“ apeigų apskaityta vidutiniškai apie 60% replikų, o pasisakiusių ir šventusių su „tradicinėmis“ apeigomis (ar bent dalimi jų) – atitinkamai vienoje ir kitoje temose, 43% bei 36%.

gražioje [...] tokia koplytėlė iš karkasu[o], gėlėmis puoštu..., ten atvyktų kunigas sutuokti... na viskas vietoje... kaip filmuose (2004)“. „Aš tai svajojau susituokti ant kokio vandenyno kranto, su lengva, vėjo plaikstoma suknele, o mano princas būtų apsirengęs lengvais, baltais lininiais rūbais... Tuoktumėmės basi, plaukai plaikstytųsi vėjyje... Būtų keli artimiausi žmonės ir draugai... Vanduo skalautų mums kojas, kunigėlis laimingų mus... Ach... (2006)“.

Svajojančios apie išskirtines vestuves nestokoja ir ekstremalumo: „mano vestuves irgi teminės bus mums su būsimuoju labai patinka 1920–1930 m. stilius, gangsteriai su automatais ir t. t. paprašysim svečių, kad jei bus galimybė, kad apsirengtų kuo panašiau kaip tais metais buvo, išsinuomosime retro stiliaus mašiniukus ir bus liuks (2005)“. Dažnai nuotakos įsivaizduoja būtent romantiškas vestuves: „O aš noriu labai paprastų vestuvių, neskubant išsiruoti ir nuvykti į bažnyčią, kur manęs lauks jaunikis, *tėvelis nuves prie altoriaus*. bažnyčioje būtų visi svečiai, patys artimiausi giminės ir draugai. Po to į mažą rojaus kampelį gamtoje ant pievos stovėtų apvalūs stalai baltom staltiesėm ir puošti gėlėmis, *švediškas stalas* kai visi vaikšto, bendrauja, nėra jokių priverstinių sėdėjimų prie stalo, gera muzika (tik ne tradiciniai vestuvininkai) geras vedantysis ir *įdomios atrakcijos*. o vidurnaktį išvykti su jaunikiu į viešbutį nakčiai... Deja, maniškis svajoja visiškai kitaip ir nenori kompromisų, nes atseit nuo vaikystės svajoja apie *didelį balių, zaksą būtinai* ir panašiai... (2006)“ (kurs. mano – I. Š.).

Svajojama apie dideles vestuves: „O mano svajonių vestuvės tradicinės. Su daug daug svečių. Aš pvz. noriu, kad tą dieną mus pamatytų visas pasaulis t.y. kuo daugiau artimų žmonių, kad visi žinotų kaip branginame vienas kitą, kaip pasižadame vienas kitam. Paskui noriu šokti ir juoktis visą naktį. Ceremonija dviem ne man. Man labai patinka baliai, tūsai, susibūrimai. Būčiau pati nelaimingiausia, jei tektų tiesiog susirašyti (2005)“.

Iš pasisakymų matyti, kad svajones apie idealias, išskirtines vestuves dažniausiai žadina gražūs romantiškų filmų vaizdai. Pastebėta, kad tokios išsvajotos vestuvės mažai skiriasi nuo modernių naujoviškų vestuvių. Galime indentifikuoti forumo dalyvių tapatinimąsi su medijos kuriamais herojais.

Svajonių vestuvės, žinoma, yra tik preliudija į tai, kas vyksta iš tiesų. Labiausiai mane domino forumo dalyvių pasakojimai apie savo ar kitų vestuves, kuriose jos dalyvavo (dažniausiai kaip sročia ar piršlienė, pa-

mergė). Forume dalintasi tiek teigiamais, tiek neigiamais įspūdžiais. Vestuvių struktūra visuose pasakojimuose nedetalizuojama, daugiau aprašomi vargai kirpykloje ar kiti rūpesčiai. Dažnai akcentuojamos vietos, kur vyko pirmoji vestuvių diena (restorane, kavinėje), antroji (kaimo turizmo sodyboje, sode), ir išvyka po santuokos registracijos į gamtą bei įvairias išskirtines vietas, ėjimas per tiltus. Iš kitų pasisakymų išryškėja tradicinių ir naujoviškų vestuvių apeigų samprata.

Tęstinumas. Forumo dalyvių supratimu, „tradicinės“ apeigos yra tai, kas perimta iš tėvų (ar senesnių laikų), arba tiesiog apeigų atlikimas. Vieni apie jas atsiliepia teigiamai, kaip apie neišvengiamą vestuvių realiją, kiti – neigiamai, kaip apie tam tikrą atgyveną. Teigiami pasisakymai apie „tradicines“ vestuves lakoniški: „Noriu tikrų lietuviškų vestuvių (2008)“; „Mano vestuvės bus tradicinės (2003)“. Forumo dalyvė, save priskyrusi prie tų, kurioms „tradicijų gali būti ir nebūti“, teigia, kad „židinio įteikimas, keliaraištis, puokštės metimas, jaunosios nešimas per tiltą, duona ir druska pasitinkant jaunuosius, stalo užsėdimas, jaunųjų valsas, piršlio polka ir t. t. juk tai ir yra vestuvė! [...] manau, kad kiekvienoje vestuvėje reikia nors trupučio tradicijų, nes jei išvis nėra vadinasi ir baltos suknioms nereikia juk tai irgi tradicija! (2008)“.

Kitos forumo dalyvės tokias vestuves peikia, nes jos yra nuobodžios, negražios. Šiuose pasisakymuose neigiamai vertinamos „tradicinės“ vestuves, išskiriant tam tikrus dalykus: „visiškai tradicinės, su pulku, piršliais, būriu giminių, didelės ir su visais „privalomais dalykėliais“; „graudinomis ceremonijomis, padėkomis tėvams, nuometais (už jo atsisakymą močiutė man iki šiol neatleidžia), stalų „užsėdimais“, „su muzikantais, kurie visas dainas dainuoja pagal vieną melodiją (2003)“; „vaiko vystymas, malkų kapojimas, rūtų vainikas ar piršlio korimas (2008)“.

Tarp reiškinių, kuriuos forumo dalyviai priskiria „tradicijoms“, kaip matėme, yra ir visai naujų, pavyzdžiui, keliaraištis ir gėlių puokštės metimas. „Tradicijoms“ priskiriami net samdomi fotografai. Patvirtinama taisyklė, kad „tradicinių“ vestuvių iniciatoriai dažniausiai būna tėvai. Moterys mielai atsisakytų tokių vestuvių, tačiau kartais jas tenka kelti dėl tėvų. Sakoma, kad vestuvės vyko ne pagal jaunųjų, o tėvų norus, nes tėvai finansavo vestuvių puotą: „mama labai kategoriškas žmogus. Tai, deja, viskas buvo tik taip kaip ji norėjo (2003)“. „Kadangi tėvai užprotestavo, tai teko per 3 savaites suruošti netradiciškai tradicines vestuves. Balių finansavo tė-

vai – užsakovai, o rangovai – tai mudu su vyru. Visus gimines asmeniškai apvažiavom ir sukvietėm į balių; į zaksą susidarė geroka kolona (2004)“.

Nenorom keltos „tradicinės“ vestuvės vadinamos cirku: „1. giminė ne tiek linki tau laimės, kiek suvažiuoja išgerti ir apkalbėti visus, tame tarpe ir jaunuosius. 2. tas kelių dienų balius yra varginantis dalykas. 3. organizuoti reikia beveik metus, viskas įvyksta per 2 dienas, o išlaidos. 4. vestuves dažniausiai organizuoja jaunųjų tėvai, nes jie taip nori, o ne jaunieji. Atseit, jei tik tradiciškai ištekėjus šeimyninis gyvenimas bus sėkmingas. Priešingu atveju giminė tave „suvalgys“ už netradicines vestuves (2005)“.

Pasitaiko, kad tėvai siūlo „tradicijas“, kurios iš tiesų nėra lietuviškos: „aktyviai tariamės ir ginčijamės su mama [...]. Tiesa nori kai kurių tradicijų, tai aš sakau ne [...]. Pvz. norėjo, kad tėtis vestų prie altoriaus – o man tai tik amerikoniškų ir meksikietišκών filmų/serialų detalė, prie altoriaus eisime patys (2008)“. Vis dažniau pasisakoma, kad vestuvių „tradicijos“ turi būti „aktualios [...] gražu visi tie rūtų vainikėliai ir kai tėvas prie altoriaus veda, bet nereikia vaikytis visko, kas gražu (2008)“. Viena forumo dalyvė, aptarusi visus „tradicijų“ nepatogumus, įgrišimą, reziuumuoja: „Kaip nebūtų keista, daug kas vis dėlto nori, ypač gyvenantys užsienyje, tai dabar mąstau, gal ir ne taip jau blogai, kad jaunimas savo tradicijų neišsižada?? (2009)“

Iš tekstų išryškėja, kad tie, kurie norėjo „tradicinių“ vestuvių, sutarė su tėvais ir nekilo jokių netikėtų problemų dėl apeigų, jie inkultūracijos būdu perėmė tėvų puoselėtą tapatumą. Tie, kurie nusileido tėvų (ar atvirksčiai, vaikų) pageidavimams, buvo nusiteikę prieš „tradicijas“, kurias jaunieji suvokė (ar įsivaizdavo) kaip anachronizmą, išsakė visus neigiamus jų požymius. Jų manymu, šios apeigos skirtos kitiems linksminti, o ne jauniems pagerbti ar pamaloninti. Priverstinis vestuvių kėlimas (nusileidžiant tėvams) rodo dar išlikusią nuostatą laikytis tradicijų, jas perimti. Tokiu būdu matosi kintantys tapatumai.

Kitoniškumas. Nenorintys švęsti savo vestuvių „tradiciskai“ siekė jas padaryti kitoniškas, įdomias, elegantiškas ir pan. Dažniausiai tokias vestuves kėlė patys jaunieji. Už netradicines vestuves pasisakančios forumo dalyvės nesureikšmina vestuvių puotos, pabrėžia kitokį požiūrį į šventimą, pavyzdžiui, pragmatinį – kelia pokylį kartu su krikštynomis: „Nesureikšminu ir savęs kaip nuotakos iki tokio lygio, kad norėčiau didelio baliaus, pompastiškos ceremonijos ir pan. Santykiai su giminėm nėra artimi, o ir

nesu kokia vieša persona, kuriai būtinai reikėtų tokiu gyvenimo momentu surengti šou svečiams... Tad mes taip pat pasirinkome tiesiog „susirašyti“. Jei kada pajausime tokį norą – sutvirtinsime santuoką ir prieš Dievą (kol kas nesubrendome religijai) – tai būtų gražu paminint jubiliejinės vestuvių metines, su visais vaikais... tikiu, kad tokia meilė kaip mūsų jau yra Dievo palaiminimas (2008)“. Kita pasidžiaugė savo vestuvių išskirtinumu: „Vestuvės buvo netradicinės, šiaip visi atributai buvo, suknelė, šukuosena, kostiumas ir t. t. tik nebuvo vestuvių puotos. Oėjome mes į kinų restoraną, kur buvo užsakyta VIP salė, tik su tėveliais ir liudininkais (2008)“.

Tekstuose pabrėžiama, kad vestuves jaunieji kėlė taip, kaip norėjo, t. y. rengė šventę „sau“, o ne svečiams. Jaunieji pažymi, kad jų santykiai su giminėmis išskirtiniai: „Patys už viską susimokėjom, ir tėvai bei artimiausi giminės buvo tikri svečiai (o ne darbininkai) mūsų vestuvėse“ (2003), o kita forumo dalyvė prisipažino, jog šie santykiai nėra artimi: „viską organizavom patys ir leidom SAVO pinigus. Bet jai (uošvienei) LABAI nepatiko, kai pasakėm, kad jokių išleidimų iš namų nenorim (net apsiašarojo, kad nebus jokių vainikėlių ir t. t. tai šakės, jai buvo šokas ir gėda turbūt, bet... užtat darėm taip kaip mes norėjom (2006)“.

Kitos visiškai nesureikšmino vestuvių iškilmių, todėl jas kėlė kartu su krikštynomis: „Reikia išsisukti su viena švente, nes galų gale ne baliuje esmė [...] Po 10 gyvenimo metų vestuvės mano manymu kaip šventė nebetenka tokios didelės prasmės (2008)“. Dažnai nuotakos manydamos, jog jeigu jų vestuvėse bus tik dalis „tradicinių“ elementų, tai tokios bus nebe tradicinės: „Na mūsų vestuvės nebus tradicinės Bus tik keletas tradicinių elementų. Kiek žinom tas tradicijas tai dažniausiai ir svečiai ir jaunieji stovi sukandę dantis ir daro viską dėl akių. Tai kam taip kankintis ir kitus kankinti. Juk tai turi būti šventė o ne katorga (2008)“. Be to, ne kartą forumo dalyvėms iškilo tradicijų suvokimo ir jų atitikimo realijoms klausimas: „Noriu tiesiog elegantiškos gražios šventės gražioje aplinkoje su brangiais žmonėmis.[...] Nenoriu nei iš savęs nei iš savo brangiausio daryti klouno vien tam, kad svečiam būtų linksmiau. Tam skirta muzika ir gera kompanija (2008)“.

Tokių naujoviškų ir kartu paprastų, kuklių vestuvių svarbiausi akcentai yra: „svajonių suknelė, originali puokštė ir gėlytė plaukuose ar gėlių vainikas, profesionalūs muzikantai, profesionalus fotografas, puiki virtuvė (2003)“; „nuostabus tortas (kurį kepė vienas profesionalas užsienietis) (2003)“. Be minėtų dalykų reikia pažymėti, kad domimasi prigimtinio

tikėjimo „pagoniškomis“ vestuvių apeigomis (jungtvių ceremonija)¹⁵. Modernių simbolių paieška ir apeigų minimizavimas – būdingi naujoviškų vestuvių bruožai. Kuriami kitokie, neįprasti tapatumai.

Sinkretizmas. Perskaičius tekstus apie forumo dalyvių vestuves, matyti, kad dauguma jų buvo sinkretinės vestuvių apeigos, t. y. tik kelios pagrindinės „tradicinės“ apeigos, įtraukiant naujas praktikas. Netradicinėmis vestuvių apeigomis yra laikomos naujai transformuotos apeigos, kaip taikliai viena forumo dalyvė rašo: „Ką reiškia netradicinės? Tiesiog imi tradicinių vestuvių „karkasą“ ir atmeti tai, ko nenori jaunieji: (soriukas) kvailus graudenimus, saldžias eiles (kurių vis tiek niekas neklauso) pasilieki tik esminius priimtinius įdomius dalykus (2008)“. Įsivyravus tokioms sinkretinėms vestuvių apeigoms, pastebima: „Vestuvės, manau, buvo netradicinės, nors jau tampa įprasta taip daryt (2005)“. Todėl ilgai nui „tradicinės“ vestuvės gali tapti naujove, kaip ir kai kurie simboliniai veiksmai, grįžtantys iš „tradicinių“ vestuvių į XXI a. pr. vestuves kaip „naujiena“.

Vieni puotą rengia taip, kaip patys nori: „Niekada nenorėjom tokių vestuvių kaip visos, pagailo tėvų, sesių ir visų giminių. Todėl nusprendėme, kad darysime taip, kaip norėsime. Tėvams apie tai pranešėme gal prieš mėnesį ar daugiau, kad kuo mažiau kištųsi. 1. Jokių tradicinių stalų ir užstalių dainų. Mūsų vestuvių stalas – švediškas: keptas kalakutas, kepti baklažanai su mozarelos sūriu, šv. daržovės, mėsyčių suktinukai ir kita. [...]. Muzikantai. Juos samdėm tik todėl, kad taip pageidavo „senimas“ [...]. Fejerverkai (2003)“.

Kiti jaunieji „prisiderina“ prie artimųjų, draugų: „Norėjom tik su liudininkais susirašyti ir važiuoti į barą, tuo viskas turėjo ir baigtis. Mano mama ant kitos dienos prikvietė giminių, draugų (mūsų vestuves švęsti). Išėjo apie 20 žmonių. dabar jau su visom tradicijom: vainikėlių deginom (3 nėštumo mėn. man sugalvojo nekaltybę deginti), dainas dainavom (2003)“.

Tekstai rodo, kad tėvai turėjo įtakos vestuvių apeigoms arba jaunieji juos patys „pamalonino“ atskirais simboliniais veiksmais. Daugėja manančių, kad reikia „performuoti tradicijas [...] pagalvot, kad būtų „stiliukas“, smagu patiems ir kvailai neatrodytų (2008)“. Jos galvoja: „svarstau, kaip įdomiau apžaisti, kad išvengus skaros ir prijuostės (argi tai siejasi su šiuo-

¹⁵ Šia tema pradėti rašyti postai 2004 m.

laikine emancipuota miestietė karjeriste) (2008)“, kitos matė kaip „įteikė jaunajai plaukų suktukų ir sexi chalačiuką (2008)“, todėl mano, kad per gaubtuves galima būtų panaudoti „gražią skraistę ant pečių kaip moteriškumo simbolį (2008)“.

Iš forumo dalyvių pasakojimų išryškėjo, kad vieni jaunesni labiau linkę paisyti „tradicijų“, kiti mažiau. Kaip rodo tekstų tyrimai, šilti ar normalūs santykiai su tėvais (bent vieno iš jaunųjų) yra sinkretinių vestuvių kėlimo prielaida. Tėvai suinteresuoti, kad jaunesni savo šventę švęstų taip, kaip jie patys nori, t. y. dažniausiai naujoviškai, o jaunesni pagerbia tėvus įtraukdami į apeigas svarbiausius „tradicinius“ simbolinius veiksmus. Šiuo atveju neiškilo vestuvių finansavimo klausimai – apie juos neužsimena forumo dalyvės, vadinasi tai buvo išspręsta sutartinai. Tokiu būdu atpažįstame perimtus, kartu prisitaikančius prie besikeičiančios aplinkos, kupinos įvairių kultūrų elementų, tapatumus.

Panagrinėjus konkrečiau simbolinius veiksmus, kuriuos mini (akcentuoja) forumo dalyviai, įvardindami juos kaip „tradicinius“ ar būtinus vestuvėse, matyti, kad visi jie buvo dažniausiai žinomi iš tėvų pasakojimų ar patarimų (t. y. ne visi tradiciniai ar archetipiniai etnologiniu požiūriu). Be to, jie laisvai interpretuoti pagal to laiko aplinkoje matytus pavyzdžius. Pagrindiniais simboliniais vestuvių veiksmis 1990–2008 m., kaip dažniausiai minima forumo dalyvių, išlieka tėvų palaiminimas, tėvų sutikimas su duona, druska ir vandeniu (ar degtine ir pan.) atvykus jaunesiems ir šeimos židinio perdavimas. Minėtina, kad pastarasis veiksmas buvo pradėtas per civilinės metrikacijos ceremoniją sovietmečiu kaip šeimos židinio simbolis. Buvo rekomenduota civilinės metrikacijos biure ar skyriuje „įrengti aukurą (židinį), nuo kurio jaunųjų pora gali pridegti deglą. Deglą jaunesiems gali dovanoti piršlys ir sročia, kai santuoka jau užregistruota [...]. Jaunesni deglą prisidega ir išsineša iš aktų salės. Deglas vėliau uždegamas prie vestuvinio vaišių stalo“¹⁶. Jis prigijo, nors kiek kitokia forma: tėvai (kartais piršliai) namuose (ar šventimo vietoje) atneša židinėlių (žvakę) ir įteikia jį jaunesiems (ar uždega su juo jaunųjų židinį).

Pastebėtina iki XX a. pabaigos egzistavusio papročio tėvams nevykti į santuokos ceremonijas transformacija. Buvo įprasta, kad tėvai lieka na-

¹⁶ Irena Čepienė, „Santuokos registravimas“, in: *Civilinės apeigos*, Vilnius: Mintis, 1979, p. 25–26.

muose, kai jaunieji išvyksta tuoktis, nes, kaip sakydavo pateikėjai, jaunuosius reikia sutikti namuose, esą jauniems nesiseks, jei tėvai vyks kartu. Dabar, atvirkščiai, dauguma mano panašiai, kaip aprašyta šioje citatoje: „Mūsų abiejų tėveliai taip pat dalyvavo ceremonijoje bažnyčioje, abiem mums tai buvo labai svarbu (2008)“. Tekstuose labai dažnai pabrėžiami šilti santykiai su tėvais.

Interneto tekstuose taip pat akcentuojamas keliavimas per vestuves po įvairias vietas pramogauti, žaisti, fotografuotis. Kartais vykstama, pvz., į Rumšiškės, kur mokomasi liaudiškų šokių, į farmacijos ar kitą muziejų, įdomesnę vietą.

Forumo dalyvių postuose minimi simboliniai jauniko sutikimo veiksmai, atliekami iki išvykstant į bažnyčią ir (arba) civilinės metrikacijos biurą: įeinant jauniko pulkui ir pačiam jaunikiui reikia atlikti tam tikras užduotis, mesti pinigų, sakyti gražius žodžius, rasti taurėje paskandintą raktą nuo nuotakos kambario ar užrištomis akimis pažinti nuotaką. Įdomi seno simbolinio veiksmo, kai jaunikis dovanodavo nuotakai ir jos motinai ar krikšto motinai batus, transformacija. Tačiau tai gali būti iš medijos perimta nauja praktika – atvežti batelį ant pagalvėlės: „buvo batelio matavimas, jį jaunasis atsinešė ant l. gražios pagalvėlės, bet prieš tai buvo jauniko ekstremalus išbandymų metas: dėjo pinigėlių, kiek gyvens su savo jaunąja [...], paskui rinkosi ar saldus bus gyvenimas ir į mįslės atsakinėjo, po jaunosios atpažinimo veiksmas persikėlė į kambarį (2008)“.

Kita akivaizdžiai per mediją atsiradusi nauja praktika Lietuvoje – kai tėvas atveda nuotaką prie bažnyčios altoriaus. Sprendžiant iš forumo dalyvių pasisakymų, tai vis labiau populiarėjanti praktika: „mane ir prie altoriaus atvedė tėvelis“. Tokią praktiką kunigai kartais siūlo keisti ir eiti prie altoriaus lydimiems abiejų tėvų: „Man labai patinka toks variantas, kai jaunikį palydi abu tėvai prie altoriaus, o paskui nuotaką vėl abu tėvai. Labai gražu ir labiau atitinka senovės lietuvių papročius. O tėčio lydėjimas tai kaip pas musulmonus kokius – vienas vyras perduoda daiktą kitam. Tik labai prašau nieko neįsižeisti, čia ne mano mintis, o Liškiavos kunigo. Jei neveda tėveliai, tai jis pats eina iki durų ir pats palydi abu jaunuosius prie altoriaus. Taip pat gražu ir prasminga (2008)“.

Kun. Antanas Saulaitis viename savo tekste iš internete skelbtų straipsnių ciklo apie šį epizodą rašo: „Filmuose bažnytinių apeigų dalyviai sėdi tol, kol užgroja vestuvinis maršas ir tėvo lydima nuotaka artinasi prie

altoriaus. Tai reiškia, visi ramiai sėdi, kai dvasininkas su palyda ateina. Atrodo, kad visi kiti dalyviai – jaunas su pabroliais, jaunųjų motinos – čia neverti jokios pagarbos. Visi sustoja, akis įbeda į nuotaką ir jos gražią suknelę. Tai labiau primena spektaklį nei dviejų tikinčiųjų sandoros šventę. [...] Žinoma, geriausias įėjimo būdas – lietuviškasis: palydos lydimi abu sužadėtiniai ateina prie altoriaus. Šis simbolis labai aiškiai byloja tai, kas iš tikrųjų vyksta: jaunieji laisva ir džiugia širdimi ištyrė viens kitą ir nusprendė sudaryti šventą sandorą Dievo ir žmonių akyse“.¹⁷

Etnografinių lauko tyrimų duomenimis, Lietuvoje vyrauja tradicinis abiejų jaunųjų ėjimas prie bažnyčios altoriaus (kaip ir civilinės metrikacijos biure).

Remiantis forumo dalyvių pasakojimais, kiti XX a. pab. – XXI a. pr. populiarūs vestuvių apeigų simboliniai veiksmai (nebūtinai atliekami visi) yra šie:

Pirmoji diena

- Po santuokos ceremonijos išeinantys jaunieji apiberiami žiedlapiais, ryžiais, po to jie paleidžia balandžius (kartais juos leidžia namuose ar šventimo vietoje).
- Einama (ar nešama nuotaka) per tiltus, o prie vieno jų kabinama spyna arba metamos į upę surakintos širdelės, paskutiniu metu metami akmenėliai.
- Išlieka populiarūs išbandymai: pvz., „rengiu, ne, vystau lėliuką, vyras skuta bulves“.
- Stalo išpirkimas.
- Jaunavedžių šokis (valsas).
- Samdomi šokėjai (dažnai pilvo), fakyrai, rodomi filmai (ar skaidrės) apie jaunųjų gyvenimą.
- Fejerverkai ir (arba) balionai su šaltosiomis ugnelėmis.
- Nusegamas šydas, rišama skarelė, bet dažniau dedama skrybėlaitė, o jaunikiui skrybėlė. Nuotakai rišama prijuostė ir pan.
- Metama puokštė ir keliaraištis (arba pastarasis parduodamas aukcione).
- Pjaunamas (baltas) tortas.
- Išlydimi jaunieji nakvynei su įvairiomis šmaikščiomis ar seksualiomis dovanomis.

¹⁷ Antanas Saulaitis, „Santuoka bažnyčioje – ne TV filmas“ (skelbta: 2004-04-15), <http://www.skrynia.lt/modules.php?name=News&file=article&sid=743> (žiūrėta 2009 m. vasarį.)

- Vagiama nuotaka, kartais ir jaunikis: „Dar spėjo pagrobti ir mane, ir jaunikį (2006)“¹⁸.

Antroji diena

- Kariamasis piršlys.
- Vaišinama sūriu.
- Dažniausiai būna pirtis, baseinas, pramogos be specialios programos.

XX a. antrojoje pusėje pasikeitė ne tik vedybų ciklas, bet ir vestuvių vieta. Tradicinės vestuvių apeigos dažniausiai vykdavo abiejų jaunųjų tėvų namuose. XX a. antrojoje pusėje vestuvės vis dažniau vykdavo vienuose (dažnai nuotakos) namuose ar neutralioje vietoje. XXI a. pr. tampa įprasta vestuves kelti nuomojamose patalpose – rengti iškilmingą, specifinę puotą su tam tikrais atributais, žyminčiais jaunųjų statuso pakitimą, naujos šeimos sukūrimą. Taigi, forumuose esantys tekstai atskleidžia pagrindinius simbolinius veiksmus, forumiečių suvokiamus (ir taikomus) kaip svarbiausius ir reikšmingiausius.

Įvertinimas. Lūkesčiai, kurių tikėjosi forumo dalyvės, paprastai būna didesni. Kai vestuvės palieka malonius įspūdžius, jos vertinamos kaip pavykusios, kai nemalonus – vadinasi, geriau būtų nekėlę vestuvių pokylio. Tačiau tie, kurie nekėlė vestuvių puotos, dažniausiai linkę gailėtis kaip neišnaudoję progos. Vienos forumo dalyvės nesigaili, kad kėlė vestuves, tačiau joms atrodo, kad dabar būtų geresnės sąlygos ir daug ką padarytų įdomiau: „Kai tuokėmės, nieks mūsų nuomonės labai ir neklausė – tėvai pasakė – „vestuvės bus“ ir viskas. Pavargau nuo tokio tempo, [...]...dabar tiek visko gražaus, naujo.[...] Bet pagalvojus, atmetus visas mažas nesąmones...Net ir šiandien norėčiau šventės – tik kur kas mažesnė kompanijoj ir kuklesnės (2008)“.

Dažnai pritariama nuomonei, jog pokylis „yra visuomet puiku, bet ne jaunavedžiams, o svečiams“, todėl „[p]raėjus keleriems metams po vestuvių, su MB svarstom, kad geriau nebūtume darę baliaus, o po ceremonijos išgėrę šampano, grįžę persirengę ir išlėkę kur nors (2008)“. Galime spėti, jog jų santykiai su giminėmis ar net tėvais nėra šilti arba jie dalykiški. Dar

¹⁸ Atkreiptinas dėmesys, kad jaunikio grobimas – naujausia praktika, kuri gali būti aiškina lygiavos principo taikymu abiem jauniems. Šis principas fiksuojamas nuo sovietmečio laikų, atliekant kai kuriuos simbolinius veiksmus (plačiau žr.: Irma Šidiškienė, 2007).

kiti, priešingai, gailisi, kad neorganizavo pokylio: „kas ko neturi to nori arba jei turi tai nevertina mes su vyru nedarėme vestuvių, ir kitą rytą po vestuvių pabudę taip gailėjomės, kad po šiai dienai atsigauti negalime ir kaip sakant nagus griaužiam (2008)“. Matyt, jaunieji pasijuto vieniši, įvykis nebuvo įsimintinas. Vėlesni vertinimai po vestuvių rodo, kad vis labiau linkstama rengti šventę ne svečiams, o sau, jauniems, arba tik patiems artimiausiems žmonėms.

Kaip matyti iš aptartos medžiagos, „tradicinės“ vestuvės išlieka gana populiaros, o naujoviškų vestuvių apeigoms didelės įtakos turi romantiški filmai ir jaunųjų savarankiškumas, siekimas atsiriboti nuo vyresnio amžiaus vestuvių vedėjų (piršlių, svotų). Pasisakymai rodo, kad tam tikra naujoviškų vestuvių banga šiek tiek slūgsta, palikdama įsitvirtinusių naujuosius elementus, todėl populiarėja tarpinis sinkretinis vestuvių apeigų tipas, kai tam tikros „tradicinės“ apeigos derinamos su naujomis praktikomis. Forumuose akivaizdžiai matyti šios tendencijos stiprėjimas.

IŠVADOS

Straipsnyje keliami klausimai kaip žmonės, o ne tradicijų tyrinėtojai ar puoselėtojai, mąsto apie tradicijas ir naujoves parodė, kad problema mažai tyrinėta. „Tradicinėmis“ vestuvėmis žmonės paprastai vadina apeigas, perimtas iš tėvų, nors, kaip rodo internetinių forumų tekstai, vis dažniau „tradicija“ laikoma vestuvių puota su apeigomis. Todėl ir naujas praktikas jaunimas įvardija kaip „tradicines“ apeigas. Į šią kategoriją papuola dar XX a. antrojoje pusėje taikytos naujos praktikos: važiavimas ir nuotakos nešimas per tiltus, židinio uždegimas, jaunųjų išbandymai, taip pat naujesnės praktikos: nuotakos puokštės ar keliaraiščio metimas, torto pjaustymas ir tėvo funkcija atvedant nuotaką prie altoriaus. Naujove vadinamas balandžių, fejerverkų ar balionų paleidimas, kaip ir barstymas žiedlapiais. Nors forumo dalyviai supranta, jog didesnė dalis naujovių yra amerikietiškos ar kitų šalių papročiai, tačiau jiems tai neturi didesnės reikšmės. Palyginti nedaug forumo dalyvių pabrėžė lietuviškos apeigų kilmės svarbą. Nepaisant įvairiai pateikiamos informacijos ir labai skirtingų požiūrių išsakymo, internetu prieinamą informaciją žmonės vertina pagal savo suvokimą. Jie renkasi tokius simbolinius veiksmus, kurie tinka jų situacijai, priklausomai nuo santykių šeimoje. Vis dažniau forumo dalyviai „tradicijas“ vertina pagal jų reikšmes, suvokiamas kaip atitinkančias tikrovę ar jų nuostatas.

Vestuvių apeigų svarbos deklaravimas ne tik rodo „tradicijų“ laikymąsi, bet ir atskleidžia forumo dalyvių santykius šeimose bei šeimų su visuomene. Kai sprendimas yra vienašališkas, dažniausiai pasirenkama kelti vestuves (t. y. jas švęsti) arba ne (t. y. apsiriboti šventišku vakaru artimųjų draugijoje). Jei sutariama dėl apeigų, jos dažniausiai būna sinkretinio pobūdžio. Tai lemia ir vestuvių iškilmių mastą: mažos arba nekeliamos vestuvės rodo šeimų uždarumą ir, atvirkščiai, didelės ar vidutinės vestuvės rodo šeimų bendruomeninius socialius santykius. Sinkretinio pobūdžio vestuvių apeigų pasirinkimas rodo, jog jaunimas nori tapatintis ne tik su perimta tėvų kultūra, bet ir iš kitų kultūrų įsisavintais elementais. Šiai daliai jaunimo pats vestuvių apeigų atlikimas yra vertybė. Nagrinėdama, kaip vestuvių apeigos vertinamos interneto forumuose, nustačiau, jog sinkretinis apeigų pasirinkimas parodo naujai konstruojamą tapatumą.

TRADITION AND TRANSFORMATION: ASSESSMENT OF WEDDING RITUAL IN INTERNET FORUMS

Irma Šidiškienė

Summary

People create various discourse, in the internet's virtual space and share their experiences, thus forming a new perception that is adjusted in reality. In the internet people provide wedding scenarios, their interpretations, as well as comments on how the participants of the forums practice Lithuanian wedding traditions and innovations, i.e. how the rituals are understood and implemented today. The article attempts to analyze the attitudes expressed in the internet, creating a new understanding reflecting real events.

The article pays more attention to the attitudes of ordinary people and not of the researchers of traditions or of their conservative adherents. People usually call traditions wedding rituals adopted from parents, "as they did in old days". However, the new practices of the youth are also considered to be traditions. They include the practices which were considered as new at the end of the 20th century: carrying the bride over a bridge, lighting the fireplace, tests for the newlyweds. Also it includes new actions such as the bride throwing her bouquet or garter, the slicing of the cake, and only the father accompanying his daughter to the altar. The release of pigeons, fireworks, balloons, scattering of blossoms are other new practices. People know but are not concerned that the majority of the

new customs are from America or other countries. Only a few women emphasised the importance of the Lithuanian origin of the rituals. Even though people receive information from various sources and hear different attitudes, they evaluate the information received in the internet according to their own perception and take such symbolic actions which are acceptable in the situation depending on family relations. More often the participants of forums assess traditions in accordance with their meaning and conformity to reality or their attitudes.